

T A Ş P I N A R

Afyon Halkevi Mecmuası

Afyon ve Çevresinden Yankılar Belirtmeğe Çalışır.

SAYI : 110-111

- Mart Nisan - 1944

HALKEVLERİ VE FOLKLOR

Osman Turgut Pamirli

"19,, uncu asrın başlarından itibaren, üzerine ilmi bir gayret çeken halk bilgisinin, asrın sonlarına doğru gittikçe artan bir alâka ile günden güne ehemmiyet kespettiği görülür.

Gerçi, daha önce milletlerin; içtimai şartlarının tarihi tekevvünü boyunca nesilden nesile devredile gelen bir takım âdet ve ananelerini - daha çok şifayide olsa - yaşayagelmıştır. Fakat bu daha ziyade fertlerin sanatkârane faaliyetleri neticesi olduğundan, halka ait her türlü bilgilerin değer kazanma keyfiyeti, şu bir kaç asrın içinde mümkün olabilmıştır.

" Homer'in İlyadası, Finler'in. Kalavela'sı, nihayet Hind ve acem milletinin maziden istikbale attığı şerefle bir imza gibi yüzyılların üstünde duran "Şehname,, , "Ramayana,, adlı destanları bu çeşit gayretlerin ölmez eserleridir.

Bizim engin mazimizin yaratmağa muktedir olduğu bir değil, belki bir çok "Epoqe,, vardır. Ancak bunlar, dünya genişliğinde, bir yurda sahip olan Türk milletinin yayılıp genleşme hareketleri neticesi toplanamamıştır. Buna çeşitli medeniyet daireleri içinde yaşamak zaruretleri de, katılırsa, mahrumiyetimizin sebepleri iyice anlaşılmış olur.

Avrupa "folklor,,unun kapısını çalabilmek için, içtimai zorlukları bir bir aşarken, önce dinin koyu taassubiyle pençeleşmişti. Fakat bundan kurtulma hareketlerini uzun yıllar saray tahakkümü takibetti. Kollektif şuura zarar verecek her türlü karşı koymaların mücadelesi-ne alışan Avrupa nasyonalizmi, bu ikinci müşkülü de halledince; halka inmeği, onun her türlü bilgilerini, bütün realitesile eserleştirmeyeği, ön plâna aldı. Bir taraftan lüzümlü şartlar hazırlanırken diğer taraftan da hummalı çalışmalara girişildi.

1868 de meşhur İngiliz Halkiyatçılarından "THOMOS,"un halk bilgisine karşılık olarak kullandığı «FOLKLOR» terimi; az zamanda milletler arası bir kıymet kesbederek Dünya ilim muhitinin ilgisini topladı.

Fransa, Almanya, Finlandiye ve şimal memleketlerinden sonra, Orta Avrupa, Rusya, Birleşik Amerika; yeni bir otorite ile doğan bu ilme lüzumlu alâkayı göstermekte geçikmediler.

Millî oluşların tarihi bir safiyetle istikbâle çıkarılması işinde folklorun büyük değeri anlaşıldı. Bundan sonra Avrupa ve Amerikada bu işin organizesi düşünüldü cemiyetleri kuruldu Bu devir folklorun gerçekleşmesi uğrunda kafa döndürecek faaliyetlerin başladığı devirdir. Finlilerin gayretleri dünya folklor merkezinin muazzam teşkilâtını bu küçük şimal memleketinde kurulmasını temin edecek kadar şumul kazandı. Orta Avrupa, folkloru kürsüler tahsis etti. On sekizinci asırda başlayan folklor meyli, on dokuzuncu asırda değişen içtimai şartlar dolayısıyla âzamî hürriyete kavuşunda, süratle ilerlemeler kaydetti. Asrın sonlarına doğru artık bütün meçhulleri anlaşılmış olarak eserler verdiği görüldü. Bize gelince Avrupanın kavuştuğu hürriyet, topraklarımıza girebilmesi için, asırların geçişini bekledi. Millî oluşların en müessir düğümü olarak tanılan folklorün garpda bu kadar kıymet ve ehemmiyet kazandığı yıllarda; biz ve bütün şark, daha uzun yıllar folklorle meşgul olabilmek için lüzumlu fırsatları bekledik.

Avrupa Âlimleri şark folklorünün maruz kaldığı bu talihsizlikleri görünce, bir kısımları sayilerini doğuya çevirdiler. Meşhur Macar Müsteşriki ve Macar akademisyeni profösör Kunoş bizim yetemediğimiz zamanlarda folklorümüz üzerinde bir hayli çalışmış Tütkü, mani, ve ninnilerine dair bizde ve Avrupanın muhtelif memleketlerinde eserler neşretmiştir.

"İgnas Kunoş," Bundan çeyrek asır evvel neşretmiş olduğu Türk Ninnileri adlı küçük eserinde; o zamanki Türk gençliğine şöyle bir sitemde bulunur.

"Folklor işi gençlik işidir. Avrupada bu işlerle tamamen gençler uğraşır. Türk gençliği kendi halk mahsullerini arayıp bulma ve meydana çıkarma hususunda yegâne eleman olmalıdır."

Evet sayın profösör: Avrupada bu işlerle münhasıran gençlik uğ-

YÂR ÜSTÜNERİ.

Gülüp gülüp ağladığım
Böyle zaman zaman nedir ?
Duyup duyup söylediğim
Cümlesi yâr üstüneridir.

Daldan düşen yaprağınar
Can kardeşim toprağınâr
Yeşerip solmak bağınar
Cümlesi yâr üstüneridir.

Doldur başalt güğüm güğüm
Bulutlarla yürüdüğüm
Bölük bölük eridiğim
Cümlesi yâr üstüneridir.

Gönlü boşuna üzdüğüm
Kendimde haller sezdiğim
Deli-dîvâne gezdiğim
Cümlesi yâr üstüneridir.

Aşılan her eniş, yokuş,
Kilimdeki gülen nakış,
Çiçekteki binbir kokuş
Cümlesi yâr üstüneridir...

OSMAN ATILÂ

raşır. Bu doğrudur. Fakat o gençliğin yaşama ve düşünme hürriyeti gibi azami bir hayat avantajı vardı. Türk gençliği için bu fırsatları ancak Cumhuriyet hazırlayabilmiştir.

Folklor için ilk plânda halkcılık zihniyeti gelir. Bizde bu zihniyetin ifadesi Halkevleri olmuştur.

Halkevleri halka doğru giden yolun mukaddes kapıları olarak açıldığı zaman mazide hiç bir teşekkülün başaramadığı büyük "Halkcılık," davasını ana prensip olarak ilân etti.

Millî şu'urun halka doğru akan kollektif inancı folklor mesaisini doğuşunu hazırladı.

Avrupanın hemen bir asra yakın bir zamandır, ilim haline getirdiği, üniversitelerine soktuğu bu mevzu görülüyorki bizde Halkevlerinin doğuşuyla ele alınmıştır.

Bununla beraber on iki yıllık hummalı çalışmalarımız, folklor kütüphanemizin kadrosunu bir hayli genişletmiştir. Şimdi bütün vatandaşlarda hasseten gençlikde halk-bilgisine karşı aşikâr bir sevgi vardır. Halkevleri bu mes'ut neticeleri yarattığı için öğünebilir,

HAKİKATIN GÖLGESİNDE

Sinan İçin:

12/ Nisan: 1944

*Sinan Erciyesin eteklerinde bir kulubede
doğdu. Ve Süleymaniye Hımâlâyasına ka-
dar yükseldi.*

*Sinan sade bir insan; ve imzasını gök
yüzüne atan sanatkâr hakan..*

*Kıt'alar fatihi Süleyman ve abideler fa-
tihi Sinan.. İkincinin haşmet ve âzameti
halâ ayakta..*

*Sinan, devrinin şanlı ve büyük tarihi-
ni, yerle göğün arasına hâk eden, yazan
bir başka, eşsiz tarihçi..*

*Bayrağımızın çekildiği yerlerde bile; Mi-
mar Sinanın minareleri bir hançer gibi
zemine saplanmış, göklere türkün eski za-
ferinden hatıralar naklediyor..*

*Bir devre, bir safda şeref verenler:
Süleyman, Barbaros, Sinan, İbni kemal,
Fuzuli, Bakı, Ahmet Karahisarî..*

*Süleymaniye'nin içinde, insan, hakkın
nefes aldığını duyar gibi oluyor.*

*Edirnedeki, Selimiye abidesi, Avrupa-
daki, eski fetihnamemizin başına, nurdan
çekilmiş bir zafer tuğrasıdır. Bakdıkca
gözlerimiz gururdan kamaşıyor.*

Edip Âli Bakı.

VEHBI CİZMEDEN

PARÇALAR

DERLİYEN:
ALİ TÜRK KESKİN

Bir Hasbıhal

Sanma bir me'kel anı iradi devletten yiyen
Külfetin hammalıdır elbette nimetten yiyen.
Evcî istîgnaya per aç merdisen ankâ gibi
Kâselisi bî hayâdır hanı minnetten yiyen.
Sa'yeder erbabı iffet lokmayı tayb etmeğe
Ayrılır bî şüphe bir gün hallu hürmetten yiyen.
Ruzü şep çarpırsa memurin pek beyhudedir
Hiç demezler bu zavallı şahsa, kısmetten yiyen.
Bahtıyararı cihan esnaf ve zurradır bu gün
Onlara denemek revâ in'amı cennetten yiyen.
Hür yaşar, hür soylenir, hürriyetin timsalıdır
Kıbtaya şayestedir esmarı servetten yiyen.
Otlar badi havadan irtikâbı zül eden
Fareyi avaredir keşkülü zilletten yiyen.
Kan olurda fışkırır bir gün boğazından senin
Pek düşün hey! yer iken emvali milletten yiyen.
Bin yetimin hakkı var ekl ettiğin her lokmada
Hazmıdan bî behredir erzaki ümmetten yiyen.
Bir tehi ambara Ey Vehbi müdir oldun fakat (2)
Bir midir? Şimdi seninle hakkı hizmetten yiyen.

- (1) Bu Şiir memurlar için bedavadan maaş alıyorlar diyenlere kaşrı yazıl-
mıştı.
- (2) Şairin hasta zamanlarında kadir şinas amirleri yorulmasın diye onu mu-
hasebeyi hususiye ambar memurluğuna tayin etmişlerdi. Hemen hemen
iş ve vazifesi yok gibi idi. Şair bundan da mahcup olarak kendini tenkid
ediyor.

ADANA'Lİ ZİYADAN

PARÇALAR

—44—

HARBİ UMUMİDE

DERLİYEN:
B. SITKI SENCER.

GAZEL

Hubbî vetanî yokmu? Yetiş meskeni kurtar
Bülbül! basıyor jengi fiten gülşeni kurtar
Gülşende açan gül yerine şimdi hep âteş
Gûyâ ki dedik bülbüle biz külhanı kurtar
Ümmîdi atâ eylemenin geçti zamanı
Biçâre gönül çarene bak sen seni kurtar
Sinen eriyor, çâk oluyor, eldemi yarab
Gayret denilen dağı belâdan beni kurtar
Bin çâhi belâ olsa da pîşinde er ol er
Yûsûf zen elinden yürü piraheni kurtar

GAZEL

SEYYİDGAZİ DE:

Bilinirdi ne yaman ateşi dilmiş elemim
Âh eyer şerhine olsaydı müsait kalemim
Beni derd ehli baş üstünde, taşır hürmetle
Ceyşi saf ber safi derdü ğame san ki alemim
Bir kuşum ki nazari muhtarisi sayyâdi
Başıma dâvet eder kendi hevayi nağamim
A melâmet zeni ahvali harabım, insaf
Görüyorsun ki niçin mesti meyi dembedemim
Bahtiyarani safâ görmeseler hakları var
Nâri ekdârdan enzârı safada ademim
Beni meydana sürerler demi tengîde Ziya
Merdi meydani ğamim çünkü müsellemler kudemim

AFYON İKTİSADİYATI

ZİRAATTA BİLGİNİN ÖNEMİ

II

KEMAL ÇETİN

Geçen sayıda ziraî mahsulların elde ediliş tarzında ki bilgi noksanlığının mevcudiyetine, bu alanda ki faaliyetlerde basit alet ve vasıtalarından istifade edildiğine, hatta bunlardan temin olunamadığı halde kol kuvvetine müracaat mecburiyeti hasıl olduğuna kısaca işaret etmiştik. Şimdi de bu noktaları tavzihe çalışacağız.

Evvelâ köylümüzün bu günkü halde bilgi bakımından ne durumda olduğunu inceleyelim.

Hepimizce malûm olduğu vechile köylünün ekonomik faaliyetinde hakim olan bilgi bir takım basit esaslara istinad ediyor. Ekserisi tarlasını babasından gördüğü gibi sabanile sürüyor. Bir çift öküzü varsa ne alâ; oda yoksa ya başkasının öküzlerini kiralayarak işini görür veya tarlasını, öküzü olan diğer bir köylü ile ortak eker.

Buna da muvaffak olamadığı takdirde, en son çare olarak kol kuvvetile bu işi başarmağa çalışacaktır.

İstihsalâtta ki randman düşüklüğü, köylümüzün ekonomik ve sosyal bakımdan geri bir durumda bulunması bilgi noksanlığı ile izah edilebilir.

Bilgi alanında ki geriliğin ekonomik sebebi daha ziyade vasıta noksanlığıdır denebilir. Çünkü köylümüz kendi ihtiyacını karşılayacak nisbette âlet ve vasıtaya daha az maliktir.

Bu halin icabı olarak çocuğunun adalî kuvvetinden istifade etmek zorunda kalıyor ve bu suretle çocukların okumaları zorlaşıyor.

Bu suretle daha az bilgili yetişen köylü zamanın icabatı olan fenni ziraatden istifadeyi bilemiyordu. Fakat hükümetimiz köylü kalkınma da'vasını kökünden hal etmeye karar vermiş ve bu uğurda başarılı hamlelerini atmış bulunuyor. Bunun neticesi olarak ziraatimiz en ileri sahada başarılar temin edecektir.

Ziraat birliklerinin, ziraî kooperatiflerinin mesailer, bu sahada çok faydalı semerelerin doğmasına sebep olmaktadır. Bu gibi teşekküller vasıtasıyla, meselâ bütün köylünün hesabına toptan ve ucuz olarak makine, âlet ve edevatın temini kolaylaşır.

Gene bu teşekküller vasıtasile daha sistemli bir ekim yapılarak kısa zamanda büyük randmanlar elde edilebileceği gibi mahsulün değeri ile satılması ihtimali de fazlalaşa bilir. Böylece köylü daha ziyade emniyet ve huzurla emeğinin vereceği refah ve saadete kavuşur. 343

BAHAR SARHOŞLUĞU

Ermşti Baharın o derin zevkine kırlar,
Çepçevre yeşillikle bezenmişti bayırlar..
Açmıştı kızıl rengli alevler gibi yer, yer,
Binlerce gelincikle öpösmüştü çiçekler...

Bir bestenin aheste sadasıyla o kuşlar,
Mecrası gümüş renkli, pınarlarda cıvıldar.
Çıktım; Bu güzel kırları, bir hayli gezindim,
Uçtum kelebekler gibi, vadilere indim.

Yaprakları, hep başka sahillerle tabiat,
Dizmişti ağaç dallarının üstüne, kat kat.
Uydukça esen rüzgarın ahengine dallar...
Yalnız dolaşırken, bana söylediler masallar.

Bir yanda çağıldar dereler, tatlı sesiyle
Irmaklara, bir anda ulaşmak hevesiyle
Baktım bu sular, sanki süzölmüştü kardan,
İçmek dilemişim o soğuk buzlu sulardan...

İçtim o günün zevkini iksir gibi içtim
Ben kırdım, bu kuşlar, bu çiçeklerle seviştim..

Rüşti. K. Mollaoğlu

YETER

Hayat, gözlerimde yaş; ıztırap alnımda ter;
Kara bir tipi gibi eser başımda kader;
Hasretle geçen anlar ölümden daha beter;
Taliim gülmezse de, bana sen gül o yeter.

Ömrümdeki gecenin yok umduğum seheri;
Damla damla birikti ruhumda sabrın zehri;
Aldatıcı bir rüya gibi günlerin seyri;
Taliim gülmezse de bana sen gül o yeter...

Turgüt Tonuç
344

Afyonun yetiştirdiği aydın gençlerimiz İstanbul'da toplu bir halde.

Afyon'da Lise açılalıdanberi yüksek tahsil gençliği daha ziyade artmıştır. Bu gün Ankara, İstanbul'da muhtelif fakültelere kayıtlı yüzlerce talebemiz bulunmaktadır. Bu değerli gençlerimiz (Afyon okuma ve yardım birliği) adında bir cemiyet kurmuşlardır. Takdirlere lâyık bu hareketleri hakkında gelecek sayımızda tafsilat vereceğiz.

23 NİSAN

BEKİR SEZER

24 Yıl önce karanlık ve kesif barut dumanları arasından, temiz Türk semalarına yükselen bayrağımızın ve dolayısıyla bizlerin hürriyete kavuşma günümüz olan 23 Nisanı kutluluyoruz. Cumhuriyetin temeli, hürriyetin kendisi, Neşe ve saadetin deposu olan 23 Nisan bizim, Türk Çocuğunun bayramıdır. 23 Nisan bir senenin ve bir hayatın ilkbaharıdır. 23 Nisan bir devletin, Türkiye Cumhuriyetinin de ilkbaharıdır. Bin bir türlü ızdırap ve işkenceler bugün son bulmuş; Mehmetçiğin dökülen kanları Anadolunun göğsünden hürriyeti bugün fışkırmıştır. İnkilap adımlarının ilki olan 23 Nisan, kendisinden daha kutsal tanıdığımız Cumhuriyetin anasıdır. Bu ana aynı zamanda Türk çocuklarını da koynuna çeken, kendini bütün varlığı ile onlara veren şefkatli bir anadır. Arzusu, kendinin ve bilhassa oğlu Cumhuriyetin ebediyete kadar korunmasıdır. Biz Türk gençleri ve yavruları da şurada, muhtrem büyüklerimizin huzurunda bir kere daha söz veriyoruz ki, inkılaplar yaratmak ve her sahada muvaffakiyet ilk düsturumuzdur. Cumhuriyeti yaşatmak için icabederse milyonlarımız birden hayatımızı vereceğiz. Bayrağımızın rengini soldurmamak için damarlarımızı koparıp kanımızı oraya süreceğiz. Evet Aziz kahramanlar, yolunuzdan ayrılmamak gayesiyle mucizeler yaratarak her an aydın, salim ve emin ileriye, daima ileriye bakacağız koyduğunuz düsturları severek, benimseyerek takip edeceğiz. Hürriyet, Adalet, inkılap, doğruluk ve yaratıcılık her yerde, her zaman aradığımız ve gösterdiğimiz vasıflar olacaktır.

Sevimli genç kardeşlerim, Mes'ut Türk çocukları,

Babalarımız, Mehmetcikler, kâinatın güneşi, kâplerin enerji menbağı olan Atatük, bugünü bize tahsis etti. Bugün bizim günümüzdür. 23 Nisan bizim, hürriyet bizim, hayat ve neşe bizimdir. Mes'ut ve salımız; çünkü Atatürkün şimşek bakışları ile aydınlandık, İnönünün emin adımları arkasından gidiyoruz. Bütün kalbimizle sevinç ve coşkunluk içindeyiz; çünkü kendimizden, istikbalimizden ve önderimizden eminiz.

Kemallerin, İnönülerin, Çakmak ve Mehmetciklerin kılıç kuvveti, kafa kudreti ile bahsettikleri 23 Nisan hepimize kutlu olsun

KONUŞAN YORGAN

İngilizceden

Hüseyin A. Aksoy

" Şöyle buyurun efendim, şöyle buyurun; hele hoş geldiniz efendim!," Tacir kapıdan içeri girerken bunları söyleyen küçük bir Japon hancısı idi. Zaten ondan evvel hana hiç bir misar gelmemişti. Birinci sınıf han değildi. Sahibi fakir bir adamdı. Hasırların, masaların, testilerin ve buna benzer eşyaların hepsi müstamelcilerden alınmış şeylerdi. Bununla beraber hanın her köşesi temiz ve zarifti. Tacir hanı çok beğendi. Akşam yemeğini iştahla yedikten sonra doğru yatmaya çıktı.

Japonyada halk yatak kullanmaz. Altına bir kaç kat yorgan serer. Üzerlerine de bu yorganlardan bir veya ikisini örtünürlerdi. Gerek altına serdikleri ve gerek üstlerine örtündükleri yorganlar, pamukla doldurulmuş şiltelerden ibaretti. Zenginlerin dört metre eninde, beş metre boyunda yorganları olurdu. Gündüzün, bütün bu yorganlar renkli perdelerle kapalı dolaplara kaldırılır.

Aynı zamanda bu dolaplarda uyuyanların saç tuvaletlerinin bozulmaması için başlarını koydukları tahta yastıklar iddihar edilir. Eğer yerde böyle bir yastık varsa; Japonlar buna ayaklariyle çarpmamak için son dikkatlerini sarfederler. Şayet, birisi tesadüfen ayağını çarpsa, derhal onu yerden alır ve alnına götürerek af talebinde bulunurdu.

Tacir odada zuhur eden bir sesle uyandırıldığı zaman, derin bir uykuda bulunuyordu. Taciri uykudan uyandıran iki çocuğun sesi idi. Çocuklardan biri "Sevgili kardeşim, üşüyorsunuz?," diyor; diğeri «Sen üşüyorsunuz? » diye cevap veriyordu. Tacir, yanlışlıkla odaya hancının çocuklarından ikisinin girdiğini zannetti. Zira Japon hanlarının kapıları kilitsiz yana doğru kayabilen perdelerden ibaretti. Tüccar, «Sus ! çocuklar, burası sizin odanız değildir.,» dedi. Kısa bir sukût-tan sonra tekrar aynı sesleri işitti. "Sevgili kardeşim, üşüyorsunuz?" "Sen üşüyorsunuz?," Yatağından kalktı. Kâğıt bir fener içerisine tesbit edilen mumu yaktı. Odanın etrafına baktı. Görünürde hiç bir çocuk yoktu. Dolaplara göz attı... hiç bir yerde kimsecikler yoktu. Mumu yanık olarak bıraktı ve yattı. Tekrar aynı sesler «Sevgili kar-

deşim, üşüyormusun» “Sen üşüyormusun» Sesler yorganların birinde idi Evet, ondan olduğuna emindi! Alelacele kendisine ait bütün eşyaları topladı, bağladı ve merdivenlerden aşağıya indi. Hancıya bütün olanbitenleri anlattı. Hancı kızgın bir suratla:

— Efendim, akşam yemeğinde çok keskin içkiler içmiş olmalısınız ki, böyle fena rüyalar gördünüz. Benim yorganlarım konuşmaz!

— Konuşmaz ama; bir tanesi konuşuyor, hemde sizin benimle konuştuğunuz gibi. Burada daha fazla kalamam. Borcumu ödeyip derhal ayrılacağım. Dedi: Ve dediği gibi yaptı.

Diğer gün, bir gece kalmak için hana, başka bir misafir geldi. Akşam yemeğinde içki kullanmadı. Fakat yatak odasına gitmesile merdivenlerden aşağıya inmesi bir oldu. Hancıya yorganın arasından “Sevgili kardeşim, üşüyormusun?,” “Sen üşüyormusun?,” diye sızan sesi anlattı. Hancı hiddetle:

— Efendim, sizi hanımda rahat ettirmek için elimden geldiği kadar uğraştım, fakat sizin beni böyle aptalca hikâyelerle izaç etmeniz doğrumu?

— Ne! aptalca hikâyemi dedin? Ben size yatağımdaki yorganların birisinden dışarıya doğru gelen iki çocuğun sesini işittiğimi söylüyorum. Burada daha fazla kalamam!

İkinci misafir gittiği zaman, hancı derhal yukarıya çıktı. Birer birer bütün yorganları kaldırdı. «Sevgili kardeşim, üşüyormusun?,” “Sen üşüyormusun?,” seslerini kendi kulağı ile işitti. Yorganı kendi odasına getirerek üzerine yattı. Bütün gece çocuklar aynı suali bir birlerine tekrar ettiler. Hancı, sabah olur olmaz doğru müstamelcinin dükkânına koştu.

— Sen bana bir yorgan satmıştın, hatırlıyormusun?

Satıcı hayretle: — Evet!

— Onu nereden aldınız?

— Şehrin obir ucundaki küçük dükkâncıdan.

— Hancı derhal bu dükkâncıya koştu, oradan diğer bir satıcıya ve böylece, izbe bir sokaktaki küçük bir ev sahibi tarafından yorganın satılmış olduğunu buluncaya kadar oradan oraya koştu. Vaktiyle bu evde fakir bir aile yaşıyordu. — Baba, anne ve iki çocuk. Babaları çok az para kazanıyordu. Anneleri müzmin bir hastalığa düşmüş kocasına yardım edecek bir durumda değildi. Çocuklardan birisi sekiz yaşında; diğer küçüğü de altı yaşında idi.

SON AKŞAM

RIZA HINÇAL

Dallar ipek yelpaze
Gibi sallandı demin.
Kokuyor taze taze
Toprağı bu iklimin.

Bu mor akşam an gibi;
Dolaştı hicran gibi,
Vurdu vurdu çan gibi,
İçinde günlerimin

Bir kış gününde babaları hasta düştü. Bir haftalık acı ve sızıdan sonra, öldü ve gömüldü. Bunu annelerinin ölümü takip etti. Böylece iki kardeş evde yarıyalmız kalmışlardı. Hiç bir arkadaşı yoktu. Yiyecek almak için evvela eşyalarından birini sonra diğerini satmaya başladılar. Bir yorgandan başka hiç bir şeyleri kalmadı. Zaten kiralık evde oturuyorlardı. Dışarda her taraf karla örtürmüştü. İki kardeş bir birleriyle kucaklaşarak bu tek yorganın altına yattılar. Küçüğü “Sevgili kardeşim üşüyormusun?,” diye soruyor; büyüğü ona «Sen üşüyormusun?» diye cevap veriyordu.

Bu sesler gizli bir sihirle yorganlarının içine geçti ve orada aksi sedayı muhafaza etti. Çocuklar uyuduğu halde yorgan mütemadiyen bu suali tekrarlıyordu. Ev sahibi kızgın kızgın çocukların odasına doğru yürüdü. Çocukları tatlı uykularından uyardı. Korkunç ve zalim bir sesle: — Kira paranız nerede?

Çocuklar boyunlarını bükerek — Paramız yok efendim.

— Haydi bakalım dışarı! Tediyeğinizin bir kısmı olarak bu yorganı alarak yoyorum.

Büyük kardeş titrek bir sesle — Dışarıda çok kar var efendim.

— Haydi, defolun!

Çocukların her birisinin arkasında incecik gömlekten başka bir şeyleri yoktu. Diğer, bütün elbiselerini ekmek almak için satmışlardı. Koğuldukları evin arkasında, karların içinde bir birleriyle sarılarak yattılar. Onların üzerine lâpa lâpa kar yağıyordu, fakat onların hiç bir uzvu bu keskin soğuğu hissetmiyordu. Onlar ölümün kucakları arasında ebedi uykularına dalmışlardı.

Bu iki kardeş merhamet İlahası'nın gölgesi altına gömüldüler. Bir gün hancı mabede gitti. Papaza yorganın çıkardığı esrarlı sesin hikâyesini anlattı. Ve ona yorganı verdi. Burada yorgan mabedin mukaddes bir köşesini işgal etti.

Japonyada, bu iki kardeşin hikâyesi dillerden dile dolaştı. Kış günlerinde bu hikâyeyi her Japonyalı yadederek aç çıplak ve kimsesiz yoksul yavruları hatırlamaktan kendilerini alamadılar.

KIŞTA ÇOBANLAR

Emirdağlı : Ömer Ömürdağ

Kış geldi bulutlar zehir ağlıyor
Zalim poyraz vücutları dağlıyor
Şelaleli sular sessiz çağlıyor
Matemlere daldı yurdun seması

Beyaz kefenlere sarıldı dallar
Sanki deniz oldu o ıssız çöller
Dondur takır takır kireçli göller
Kapladı yerleri göğün belası

Kapandı yemyeşil otların yüzü
Artıkca artıyor poyrazın hızı
Beyazlık papladı tepeyi düzü
Çalıyor her taraf matem havası

O elvan çiçekler oldu bembeyaz
Eller titreyor her taraf ayaz
Ne ördek uçuyor ne yabani kaz
Kapandı kuşların bütün yuvası

Dinmez fırtınanın karın yağarı
Çoban sokar ağılına davarı
Günlerce yayılmaz yerler samanı
Derinlere dalar kara hulyası

Başında başlığı sırtında keçe
O zehir soğuğu hem sayar hiçe
Allahdan bir lodos ister her gece
Karlara karışır çaban duası

Mart gelince poyraz durmaz vızılar
Çobanın matemli kalbi sızılar
Doğar anasından körpe kuzular
Halâ bitmez kar fırtına davası

Zehirli fırtına ısılgı çalar
Çobanda derin bir hulyaya dalar
Karabaş koyunlar karları yalar
Ağzından burnundan akan salyası

Mandıra yanında bir çoban damı
Yakarlar ocakta iri samanı
Orası onların sanki hamamı
Katlanup çekerler bir kara yası

Açılır baharda bütün çiçekler
Daire çevirir hem örümcekler
Çıkar yuvasından türlü böcekler
Gösterir yüzünü toprak kimyası

Köpekler havlayup gelir yanına
Keyf olur koyunun öten çanına
Korkaklığı hiç yedirmez şanına
Mis gibi burnuna kokar sılası

Koyunlar, kuzular, çoğalar sütler
İhsan ile dolar o ıssız yurtlar
Yenince ağızlar tatlı yoğurtlar
Cüzeldir baharın zevkle sefası

Bakarsın baharı görünce güler
Neş'eli neş'eli kavalı çalar
Kurumuş çapağı gözünden siler
Kavuşur neşeye samlı kafası

Çıkar kovuğundan durna ile kaz
Bülbül şarkı söyler garga çalar saz
Köpekler merkepler ederler avaz
Görünür baharın gizli mummyası

Bahar kokusunu duyunca karlar
Erir büsbütün açılır dağlar
Bahar kokusunu eşiden bağlar
Açılır yaprağı güler siması

Beyaz yorğanını atar sırtından
Tipi fırtınayı koğar yurdundan
Meler kuzuları gelir ardından
Yürüdür çimende ulu mevlası

Afyon'da Eski Zemanlarda

Y A Ş A Y I Ş

— 33 —

Edip Âli Bakı.

Şimdi sakin ve uslu yurttaşlarımız Aydın yörükleri
asayiş ve inzibat olmadığı zaman neler yaparlarmış:

Yürük Türkmen hakkında Aydın Valisinin buyruktusu:

Şeriat şiar Teke ve hamidiye ve karahisarsahip kadıları zide fazı-
luhuma ve kıdvetülemacit velâ'yan Mahmut Bey ve Teke mütesellimi
Osman ve Hamidiye mütesellimi Ali bey ve karahisarsahip mütesel-
limi zide Mecdihum ve mefahırilemasıl vel akran kethuda yerleri ve
Yenierci serdarları ve sair a'yanı vilâyet işleri zide kadrihum inhâ
olunurki bundan akdem ve konar ve köçer Yörügan ve Türk-
man taifeleri Aydın sevhilinden huruç ve civarlarında vaki yaylak-
larına mürür ve uburlarında, kasaba ve kurasında mezruat ve bağ
ve bahçaları derununa konup bilcümle mahsulatlarını ekil ve istihlâk
eylediklerinden maada hayvanlarını dahi sırka ebnaı sebilin yollarını
kat' ve emvallarını gasb ve bazılarını bigayri hakkın katl halen şe-
kavetleri müzdat olmaktan naşi zikrolunan tavaifi yörügan ve türk-
mandan hukuki ibad matlub olanları meclisi şer'a ihzar ve da'vayı
hak ve tayini madde eden husemalerile terafü' ve sabit olan eşyai
mezbure ve sair tahsili lâzım gelen hukuk tahsil ve şikayetleriui def-
ile nizamlarını vermek ve eğer itaati şer eylemezlerse üzerlerine va-
rup şiddetlerini kesir ve tedib etmek üzere budefa dahi bize hitaben
sadır olan fermanı âlişan mubaşiri kapucu başı ağa ile varid
olmağın işbu buyrultu tahrir ve ısdâr ve çukadarlarımızdan İbrahim
ile irsal olunmuştur. Vusulunda gerekdirki vechi meşruh üzere ani-
fülbeyân yörügan ve türkman taifelerinin oltaflarda vaki olan mü-
mir ve mu'birlerin geregi gibi sed ve bend ve bir vechile yaylakları-
na kondurmayub mürur ve uburlarını men' ve sed eyleyüb maazâl-
lâhuteâlâ bir nefer bile bir hanelerine izin ve ruhsat verilecek olursa
verenlerin ademi itaati emri âlişan sebeble muhkem haklarından ge-
linmekle cazayı lâyıkları verileceği ve emvali mezbure ve sair hukuki
ibad emvallarından tazmin ettirmek için bizim oltafa varacağımız

Halk zekâsından doğan:

AFYON FIKRALARI

III

Annene söyle, Kepçeye Nark versin!

Şair, merhum Osman Raşidin dedesi Cizmeci Ahmat ağa işinin sağlamlığı ile meşhur iyi bir zat imiş. Birgün oğlu Vehbi efendi dükânına gelmiş. Haşhaşyağı almak için, Cizmeci çocuğun eline 20para vererek yakınındaki yağcıya göndermiş. Çocuk biraz sonra geri gelerek, yağa nark verilmiş 2 para daha istiyorlar demiş:

Cizmeci bu bahalığa hayretle başını sallamış: Yağcı Mehmet ağaya benden selâm söyle, 2 paralık noksan koyacakmışsin del ve çocuğa tekrar ilâve etmiş:

Annene söyle kepçeye nark versin. Daha çekingen ve idareli kullansın!

HAYRİ TELEK

cümleye ma'lum oldukda ona göre bu hususa ziyade ihtimam ve dikkatlerle maruzzikir Türkman ve Yörügan taifelerin yolların istihkam üzere sed ve bend ve mürur ve uburların men ve benb ve hilafi ferman âlişan harekete cesaret ve tasd'iden begayet ihtiraz ve muhanyet eylesiz.. fi. 15 m. sene 1158

Yene bu aşiret derdinden karahisar halkının şikâyet ve ricaları :

Devletlu merhametlu sultanım hazretleri sağolsun arzuhâlî kullarınki:

Eyyami baharde Aydın sevahilinde olan Türkman taifeleri davar ve mevaşilerile kazamıza gelüp leylen ve neharen karalarımızı basub emvalların yağma ve cobanlarını sürüb götürüb ve mezruatlarımızı yedirüb ve çiğnedub ümmeti Muhammede gadr ve hayf edub rahatımız bıküllîye mündefi olduğundan maada bu makule eşkiyadan ümmeti Muhammedi tahsin için cümle marifet ittifakile halâ karahısarsahib sancağ mütesarrıfı Ömer Paşa hazretleri tarafından piyade Bülükleri nasb olunub ümmeti Muhammed şimdilik zamani devletlerinde rahat olmağla yine kemâfilevvel piyade Bölükbaşı ta'yin olunub yedimize buyuruldu şerifleri ihsan buyrulamak babında ferman devletlu efendim sultanım hazretlerininindir.

Bende
Ehâlîi Karahisarısahib

Türk Tarihi Yolunda

Harikulâde Bir Eser.

" Selçuk Devletleri Tarihi "

Büyük Türk müverrihi Aksaraylı Kerîmeddin Mahmud'un "müsamere tal-ahyar,, adlı eseri İstanbul kütüphanelerinde hakkile istifade edilmeden yıllarca beklemiş iken Dr. Ferdun Nafiz'in gayret ve fedakârlığıyla üstat Kilisli Rif'ata doğru şekli mevcut iki nushadan kopya ettirildikten sonra, Farsca aslından M. Nuri Gencoşman tarafından da güzel ve açık bir ifade ile türkçeye tercüme edilmesi temin edilmiştir.

Hazireti Peygamberden itibaren 723 hicri. 1321 milâdi yılına kadar bütün islâm devletlerini kısaca, büyük Selçukileri, İlhanileri ve hassatan Anadolu'da Türk milletinin selçuk devrine ait siyasi, İctimaî İktisadî, Malî, Ticari vaziyetini; halkın neler görüp neler geçirdiğini ve zaman zaman kötü idareden neler çektiğini çok yüksek bir görüşle tasvir eden keskin zekâlı müverrih Hikmet, felsefe ve şiir dolu düşüncelerle, pek sanat'kârane süslediği bu harikul'ade eseriyle Türk tarihi kütüphanesine en değerli ve emsalsiz bir abide dikmiş sayılır. Selçuk tarihi üzerinde selahiyet sahibi Dr. Feridun Nazif Uzluk tarafından bir çok mühim ve faydalı haşiyeler, İzahlar da ilave edilen ve her aydın Türkün kütüphanesinde yer bulmaya layık, bu Türk tarihini hararetle okuyucularımıza tavsiyeyi bir borç biliriz.

İmtiyaz Sahibi A. Sami Onur.

Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi.

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi

TÜRK TARİH KURUMU

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/800122
DERGİLER TAŞPINAR 100-111 (1943-1944) Markası: MARKASIZ
Bulunduğu Yer: Konusu:

